

Asia: VN/8915/2024

Lausuntopyyntö arviomuistiosta: Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta

Lausunnonantajan lausunto

Työtarjousten velvoittavuuden lisääminen

-

Työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Aluehallintovirasto on lain työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020, jäljempänä kuntakokeilulaki) 22 §:n nojalla 1.3.2021 alkaen valvonut valtakunnallisesti työllisyyden kuntakokeiluja sekä käsitellyt kuntakokeiluja koskevat kanteluasiat. Aluehallintovirastolla on kuntakokeilulain mukainen käyttöoikeus URA-asiakastietojärjestelmän tietoihin valvonta-asioissa.

Työvoimaviranomaisen kirjallisella muistutuksella on tarkoitus varmistaa, että työnhakija ymmärtää velvollisuutensa työnhakijana. Arviomuistion mukaan muistutukset ovat lisänneet hallinnollista työtä ja johtaneet työnhakijoiden lisääntyneisiin yhteydenottoihin. Muistiossa ehdotetaan, että muistutuksesta luovuttaisiin.

Aluehallintovirasto pitää kirjallisesta muistutuksesta luopumista kannatettavana ja perusteltuna. Aluehallintovirastolle saapuneiden kanteluasioiden, niihin liittyvien URA-asiakastietojärjestelmään tehtyjen merkintöjen muistutuksesta ja asiakasyhteydenottojen perusteella kokeilualueen kunnan asiakkaat eivät ole ymmärtäneet muistutuksen tarkoitusta ja muistutusta on pidetty vaikeaselkoisena. Kanteluasioita on myös liittynyt aiheettomasti saatuun muistutukseen. Edellä esitetty tukee myös VTV:n arviota, jonka mukaan TE-asiantuntijat pitävät muistutusta vaikeatulkintaisena ja useissa tapauksissa muistutus lähtee myöhässä tai turhaan. Asiakkaat

vastaavasti kokevat muistutuksen vaikeaselkoiseksi ja tämä on suoraan lisännyt TE-asiantuntijoiden hallinnollista työtä.

Aluehallintovirasto katsoo, että muistutuksen kumoaminen selkeyttää lainsäädäntöä.

Muistiossa todetaan, että muistutuksen poistamisella ei vaikutettaisi työnhakijoiden oikeuteen saada työvoimaviranomaiselta informointia työnhakijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Aluehallintovirasto on useissa kanteluratkaisuissa antanut hallinnollista ohjausta kokeilualueen kunnalle velvollisuudesta informoida työnhakijaa JTYPL 2 luvun 4 §:ssä edellytetyllä tavalla. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan informointivelvollisuuden sisältöä tulisi lain perusteluissa ja ohjeistuksessa jatkossa korostaa. Työnhakijan oikea-aikainen informointi ja sen sisältö on tärkeää varmistaa etenkin työnhakijaksi rekisteröitymisen ja alkuhaastattelun yhteydessä.

Nuoret ja velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden edellytyksenä

-

Palveluprosessin uudistaminen (ml. työnhakuvelvollisuus)

Muistiossa on tarkasteltu kolmea palveluprosessin uudistamisen vaihtoehtoa (alustava ehdotus ja vaihtoehdot 0 ja 1).

Alustavan ehdotuksen mukaisesti palveluprosessi perustuisi vahvasti asiakkaan palvelutarpeeseen, jonka työvoimapalveluiden asiantuntija arvioisi alkuhaastattelussa. Täydentävien työnhakukeskustelujen määrä sekä työnhakuvelvollisuuden laajuus määräytyisivät asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti.

Työnhakijan palvelutarve sekä edellytykset hakea työtä ja työllistyä arvioidaan alkuhaastattelussa. Lisäksi haastattelussa sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta sekä kerrotaan työnhakijalle tarjottavista palveluista. Työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön laajuus ja monimutkaisuus asettaa työnhakijoille jaettavan informaation tärkeään asemaan.

Aluehallintovirasto pitää työnhakijalle tehtävään alkukartoitukseen panostamista tärkeänä erityisesti palvelutarpeen arvioinnin ja työnhakijan informointivelvollisuuden toteutumisen kannalta. Alkuhaastattelun yhteydessä varmistetaan, että työnhakijaa on informoitu laissa edellytetyllä tavalla.

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen ehdotetaan säilyvän. Ehdotus on kannatettava, koska työnhakukeskustelut varmistavat kuten muistiossa myös todetaan, että työttömyyden jatkuessa jokaisen tilannetta tarkastellaan säännöllisesti ja palvelutarve arvioidaan tarvittaessa uudelleen.

Muistion mukaan täydentäviä työnhakukeskusteluja on järjestetty selvästi palvelumallin edellytyksiä vähemmän ja palvelumallin kaavamaisuus ei mahdollista yksilöllisten palveluiden tarjoamista asiakkaille. Aluehallintovirasto kannattaa, että täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistä arvioidaan. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan palvelumallin kaavamaisuus tekee palvelumallista myös hallinnollisesti raskaan. Useissa valvonta-asioissa on annettu hallinnollista ohjausta kokeilualueen kunnalle huolehtia asiakkaan palveluprosessin etenemisestä. On tärkeää, että työnhakijan palveluprosessi etenee kaikkien asiakkaiden osalta lainmukaisesti. Tällä varmistetaan työnhakijoiden yhdenvertaisten palvelujen saatavuutta.

Muistiossa ehdotetaan säädettäväksi täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistä ja työnhakuvelvoitteen asettamista koskevan harkintavallan perusteista ja rajoista. Työvoimapalveluiden asiantuntija määritteli työnhakijan täydentävien työnhakukeskustelujen määrän ja työnhakuvelvoitteen näiden periaatteiden mukaisesti ja näissä rajoissa.

Aluehallintovirasto toteaa, että kun ehdotuksen mukaisesti asiakkaiden palvelupolut olisivat hyvin erilaisia täydentävien työnhakukeskustelujen ja työnhakuvelvollisuuden osalta, korostuu sen tärkeys, että työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on ilmaistuna ja sovittuna selkeästi asiakkaan tehtävät, määräpäivät sekä palveluprosessin seuraavat askeleet, sekä perusteet työnhakuvelvollisuudelle ja täydentäville työnhakukeskusteluille. Tämä myös edesauttaisi palvelun jatkuvuutta ja vähentäisi asiantuntijan vaihtuvuudesta aiheutuvia haasteita. Aluehallintoviraston käsittelemien asioiden perusteella työllistymissuunnitelmista tai sitä korvaavista suunnitelmista on usein puuttunut perustelu työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä tai perustelu ei ole ollut lainmukainen.

Vaihtoehdossa 1 palveluprosessia kevennettäisiin tiettyjen asiakasryhmien osalta. Muutokset kohdistettaisiin tehtyjen selvitysten perusteella ongelmallisimpiin seikkoihin. Käytännössä tämä tarkoittaisi uusien poikkeusten lisäämistä pääsääntöihin.

Muistiossa on todettu, että vaihtoehdossa lainsäädännöstä tulisi nykyistä vaikeaselkoisempaa, kun pykälään lisättäisiin uusia asiakasryhmäkohtaisia poikkeuksia pääsäännöistä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan mitä enemmän poikkeuksia pääsäännöstä on, sitä haasteellisempaa asiakkailta ja työvoimapalveluiden asiantuntijoilla on hahmottaa lainmukaista menettelyä.

Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista

-

Yleinen palaute / Muut muistion kohdat

-

Sauvola-Lukkari Marjaana
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto